

- економічні, що проявляються у зниженні загального рівня доходів у країні, дестабілізації національної валюти, дефіциті державного бюджету, інфляційних явищах тощо;
- політичні, що призводять до зниження рівня політичної стабільності в країні;
- соціально-культурні, які спричиняють зміну споживчих переваг, скорочення попиту на товари, зміну вимог до їх якісних параметрів;
- правові, що обумовлюють зміну економічної поведінки суб'єктів та їх взаємовідносин.

Серед внутрішніх причин виникнення кризи підприємства можна виділити наступні:

- виробничо-технічні, які призводять до підвищеного зносу виробничо-технічного потенціалу, неоптимального витрачання капіталу, негнучкості технології та інше;
- організаційно-управлінські, що формують нераціональну структуру управління, призводять до невідповідності управлінського персоналу поставленим завданням, низької якості інформаційних зв'язків;
- комерційні, через які маркетинг стає неефективним, управління збутом невдалим, цінова політика неправильною;
- фінансові, що спричиняють низький рівень фінансового планування, неоптимальність джерел фінансового забезпечення, нераціональність структури фінансових активів і капіталу.

Перелік посилань

1. Бланк И.А. Финансовый менеджмент: Учебный курс. – 2-е издание, перераб. и доп. – К.: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 656 с.
2. Євдокимов Ф.І. Діагностика банкрутства підприємства / Ф.І. Євдокимов, Н.А. Кульбака // ДонНТУ: – Донецьк, 2003-2009.
3. Бондарь Т.Е. Диагностика экономической несостоятельности предприятия в системе финансового менеджмента / Т.Е. Бондарь, С.С. Самсонова // Вестн. Белорусского гос. эконом. ун-та. – 2006. – № 2. – С. 65-70.
4. Масалитина Н.Н. Диагностика кризисных ситуаций предприятия // Белорус. экон. журн. – 2006. – № 2. – С. 76-86.
5. Овчинникова Т.І. Методи фінансово-економічної діагностики банкрутства підприємств / Т.І. Овчинникова, А.І. Пахомов, І.Н. Булгакова // Фінансовий менеджмент. – 2005. – № 5. – С. 42-54.

Сердюк Б.М.

к.т.н., доцент НТУУ «КПІ»

Бочарова Г.

студент, НТУУ «КПІ»

АНАЛІЗ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА ТА ШЛЯХИ ЇЇ ПОЛІПШЕННЯ

У статті розглянуто методи аналізу собівартості продукції та її показники на ЗАТ “Оболонь”. Дані, що було отримано в результаті дослідження, дозволили розробити рекомендації щодо доцільності використання даних методів на підприємстві, обґрунтувати теоретичні аспекти можливостей покращення та стабілізації собівартості продукції підприємства.

In the article the methods of analysis of unit cost and its indexes are considered on joint-stock of “Obolon”. Information, that it was got as a result of research, allowed to develop recommendation in relation to expedience of the use of these methods on an enterprise, to ground the theoretical aspects of possibilities of improvement and stabilizing of unit of enterprise cost.

Ключові слова: собівартість, рентабельність, витрати, статті калькуляції собівартості, оптимізація.

Вступ. Економічна сутність категорії ефективності виробництва у пивоварній промисловості полягає у збільшенні обсягів випуску продукції в розрахунку на одиницю витрат сукупної (живої та уречевленої) праці, що об’єктивно відображає критерій галузевої ефективності виробництва як співвідношення витрат товарної продукції до її собівартості. Для більш послідовного і повного розкриття взаємозв’язку і взаємозалежності категорій ефективності виробництва та продуктивності інтегральних ресурсів виробництва необхідно мати на увазі, що продуктивність ресурсів виробництва полягає у збільшенні випуску продукції у розрахунку на одиницю обсягу ресурсів, що кількісно і відображує запропонований показник продуктивності інтегральних ресурсів через співвідношення обсягу товарної продукції і повного обсягу використовуваних ресурсів.

Сировинна база пивоварної промисловості України відзначається значним погіршенням якості основної сировини, що зумовлюється існуючими недоліками в організації вирощування сировинних ресурсів, практично повною відсутністю селекції пивоварного ячменю і спеціалізованих стабільних зон вирощування; перед вітчизняною хмелярською галуззю сьогодні реально постала загроза фізичного зникнення.

Передусім у вирішенні цих проблем слід з’ясувати суть і зміст собівартості продукції підприємства у співвідношенні з рівнем його витрат, щоб можна було розробляти заходи щодо її покращення з урахуванням реалій і зовнішніх умов функціонування.

Постановка задачі. Основною метою даної статті є відтворення основних результатів досліджень проблеми визначення собівартості пивоварної продукції підприємств з врахуванням специфіки їх діяльності, а також чинників, які формують її рівень.

Методологічною основою дослідження є отримані результати досліджень вітчизняних учених з окремих аспектів проблеми аналізу та поліпшення показників собівартості продукції підприємства.

Використання цих досліджень дало змогу одержати результати, достатньо науково обґрунтовані.

Результати дослідження. Перехід до ринкової економіки потребує від підприємства підвищення ефективності виробництва, конкурентоздатності продукції і послуг на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу, ефективних форм господарювання і управління виробництвом, активізації підприємництва і т.п. Важлива роль у реалізації цієї задачі приділяється аналізу господарської діяльності підприємств. З його допомогою виробляються стратегія і тактика розвитку підприємства, обґрунтовуються плани й управлінські рішення, здійснюється контроль за їхнім виконанням, виявляються резерви підвищення ефективності виробництва, оцінюються результати діяльності підприємства, його підрозділів і робітників.

Економічний аналіз це глибоке дослідження економічних явищ на підприємстві, тобто виявлення причин відхилення від плану і недоліків у роботі, розкриття резервів, їх вивчення, сприяння комплексному здійсненню економічної роботи і керуванню виробництвом, активний вплив на хід виробництва, підвищення його ефективності і поліпшення якості роботи.

Собівартість продукції – один з найважливіших показників економічного аналізу. У ньому фокусуються у грошовому вираженні витрати матеріально – технічних, трудових та фінансових ресурсів у зв'язку з підготовкою, організацією, веденням виробництва та реалізацією продукції. Собівартість належить до вирішальних чинників, що впливають на прибуток підприємств і показники рентабельності [1].

Класифікація витрат за ознакою їх розміру від обсягів виробництва: змінні і постійні.

Класифікація витрат за способом віднесення на собівартість продукції: прямі та непрямі. Використовують її для складання калькуляцій на одиницю продукції, а також для розподілу непрямих витрат за економічними елементами. До прямих належать технологічні витрати матеріалів та заробітна плата працівників, до непрямих – витрати, що не можуть бути віднесені безпосередньо до конкретного об'єкта економічно доцільним шляхом: загальновиробничі витрати, адміністративні витрати і витрати на збут [1].

Нечітке розмежування об'єктів і методів обліку, а також невизначеність щодо об'єктів калькулювання собівартості та їх зв'язку з об'єктами обліку витрат привели до дискусії про методи обліку витрат, яка велась понад 30 років і практично не є завершеною і сьогодні.

В основу запропонованої класифікації методів обліку витрат покладено способи накопичення інформації про витрати, а не об'єкти у розрізі яких ця інформація накопичується, що зумовлено сутністю метода, як шляху дослідження, що може характеризуватись як сукупність прийомів та операцій практичного або теоретичного пізнання дійсності, що підпорядковано рішенням конкретного завдання.

Аналіз собівартості за калькуляційними статтями витрат: за калькуляційними статтями аналізують собівартість по підприємству в цілому для того, щоб оцінити відхилення фактичних витрат від запланованих і

визначити вплив цих відхилень на загальну зміну собівартості реалізованої продукції [2].

Таблиця 1

Собівартість товарної продукції за 2009 рік по ЗАТ “Оболонь”

	2007 рік	2008 рік	2009 рік
Вартість виробленої продукції в оптових діючих цінах без ПДВ та акцизного збору, тис.грн.	754133	783719	995187
Повна собівартість виробленої продукції, тис.грн.	584952	683711	906431
Витрати на 1 грн. виробленої продукції, коп.	77,57	87,24	91,08
Рентабельність виробленої продукції у % до собівартості	28,9	14,6	9,8

Витрати на 1 грн. виробленої продукції за 2008 рік по відношенню до 2007 року зросли на 9,67 коп. або на 11,1%. Рентабельність знизилась на 14,3%. Витрати на 1 грн. виробленої продукції за 2004 рік по відношенню до 2008 року збільшилася на 3,84 коп або на 4,2% [3].

Таблиця 2

Структура собівартості по елементам витрат

	2007 рік		2008 рік		2009 рік	
	Собівартість (тис.грн)	Питома вага,%	Собівартість (тис.грн)	Питома вага,%	Собівартість (тис.грн)	Питома вага,%
Матеріальні витрати	330583	56,5	359414	52,6	464781	51,3
Енергоносії	15273	2,6	16310	2,4	20774	2,3
Амортизація	57137	9,8	73610	10,8	97593	10,8
Витрати на оплату праці	48173	8,2	57417	8,4	68528	7,6
Відрахування на соцстрах	15459	2,6	17994	2,6	23174	2,4
Інші витрати	18348	20,2	158964	23,3	233381	25,7
Повна собівартість	584952	100	683709	100	906431	100

В порівнянні 2009 року з 2008 роком, водно, що по статті “Матеріальні витрати” собівартість зменшилася на 1,3%, по статті “Енергоносії” зменшилася на 0,1%. По статті “Заробітна плата” питома вага витрат в загальній собівартості зменшилася на 0,8%, по статті “Інші витрати” питома вага собівартості збільшилася на 2,4% за рахунок втрат від операційної та не операційної курсових різниць, від втрат знецінення на складі, відсотків на кредит, реклами та транспортних витрат [3].

Таблиця 3

Структура собівартості по статтям витрат за 2009 рік по ЗАТ “Оболонь”

Статті витрат	2007 рік		2008 рік		2009 рік	
	Собівартість (тис.грн.)	Питома вага,%	Собівартість(тис.грн.)	Питома вага,%	Собівартість (тис.грн.)	Питома вага,%
Сировина та матеріали	298196	51,0	334095	48,9	431716	47,6
Енергоносії	14863	2,5	16522	2,4	20434	2,3
Заробітна плата	6120	1,0	6518	1,0	7398	0,8
Нарахування	1880	0,3	2052	0,3	2583	0,3
Загально виробничі витрати	80520	13,8	105204	15,4	131380	14,5
Виробнича собівартість	401579	68,7	464391	67,9	593511	65,5
Адміністративні витрати	31821	5,4	113030	6,7	47974	5,3
Витрати на збут	93851	16,0	60214	16,5	167193	16,4
Інші витрати	57701	9,9	683611	8,8	97763	10,8
Повна собівартість	584952	100	783719	100	90643	100

Падіння рівня загальної ефективності виробництва на пивоварних підприємствах галузі супроводжувалося такими негативними економічними явищами, як зниження рентабельності та зростання загальної затратоємкості виробництва. Так, за 2005-2000 рр. динамічні зміни у рентабельності виробництва на пивоварних заводах України характеризувалися такими кількісними параметрами: в ЗАТ “Оболонь” відбулося зниження рівня рентабельності продукції на 27,3%. Таким чином, фактичний рівень реалізації наявних якісних параметрів ресурсного потенціалу пивоварної промисловості України обумовив та визначив фактичний рівень загальної ефективності виробництва в галузі [3].

Шляхів зниження собівартості продукції є чимало: це і використання менш дорогих матеріалів, це і вдосконалення процесу виробництва, автоматизації робочих місць та скорочення кількості працюючих, це і кооперація з іншими підприємствами, які можуть виготовляти ті чи інші складові за меншими цінами тощо. Однак існує чимало проблем пов'язаних з цим.

Зменшення витрат на придбання якісних матеріалів та заміна більш дешевими може призвести до пониження якості кінцевого продукту, а це може негативно відбитися на реалізації продукції. Зменшення кількості працівників і автоматизація виробництва вимагає на перших етапах чималі капіталовкладення тощо.

Удосконалювання організації виробництва і праці, ця група факторів впливає на зниження собівартості в результаті спеціалізації виробництва, удосконалювання організації праці й управління виробництвом, поліпшення матеріально-технічного постачання і побуту, ефективного використання часу робочих, скорочення зайвих витрат.

Ріст обсягу виробництва дозволяє скоротити умовно-постійні витрати. Собівартість знижується за рахунок скорочення поточних витрат виробництва на одиницю продукції до і після проведення організаційно-технічних заходів.

Найбільш ефективним шляхом зниження собівартості продукції є впровадження економних технологій виробництва, переймання світового досвіду по зменшенню собівартості. Ресурсоекономні, ресурсозберігаючі технології – це вихід для українського товаровиробника [2].

Також важливим є дотримання всіх головних принципів ефективного розміщення продуктивних сил: це скорочення шляхів між виробником та покупцем, між виробництвом і сировинною базою.

Зниження цін - це легкий спосіб швидко привернути увагу клієнтів, але поганий спосіб для забезпечення успіху на довгостроковий період. Причина в тому, що, знизивши ціну на 10%, є ризик понизити свій прибуток на 50%. Підприємства часто намагаються понизити ціну, але знизити ціни вимозі кожний, але не кожному вистачає розуму зробити товар кращим [2].

Дотримання загальних економічних принципів та законів – важливий шлях для зниження собівартості продукції, яка не буде призводити до погіршення кінцевого продукту і дасть для вітчизняного товаровиробника можливість отримувати додаткових покупців та додаткові прибутки.

Висновки. В умовах ринкової трансформації економічного простору України та загострення кризових явищ постає важливе питання забезпечення фінансової стійкості підприємств різних форм власності.

Оскільки крім внутрішніх чинників на підприємство діє ще безліч зовнішніх: політична нестабільність, економічна нестабільність, законодавча нестабільність, нестабільність у міжнародній обстановці та рівень розвитку транскордонної співпраці і глобалізації економіки, рівень протекціонізму і т.д.

Комплексне дослідження тенденцій та закономірностей ефективності виробництва пивоварної промисловості України та її структурних підрозділів показало, що основними резервами її зростання є: поліпшення якості основної і повне забезпечення пивоварних підприємств сировиною, зниження витрат на всіх стадіях переробки, зберігання, транспортування; підвищення ефективності використання основних виробничих фондів та трудових ресурсів; подальше удосконалення використання матеріальних ресурсів, включаючи сировину, основні і допоміжні матеріали та паливно-енергетичні ресурси.

Дослідження проблем прискорення науково-технічного прогресу як вирішального фактору зростання ефективності розвитку пивоварної промисловості дало можливість розробити та обґрунтувати інноваційну модель розвитку галузі, яка визначає основні напрями створення розвиненої наукової та матеріально-технічної бази, джерела фінансування, напрями і шляхи прискорення науково-технологічного прогресу в ній. Реалізація цієї моделі на підприємствах підвищить загальний техніко-технологічний рівень пивоварної промисловості, сприятиме зростанню ефективності виробництва за рахунок отримання економії сукупної праці, яка матеріалізована у ресурсному комплексі галузі.

Формування і впровадження економічного механізму управління функціонуванням пивоварних підприємств у відповідності з критеріями ринкової ефективності передбачають здійснення науково обґрунтованої, зваженої державної політики, ефективного впливу таких її елементів, як фінансова, податкова, цінова система; при цьому має бути врахована можливість коригування розвитку галузі в умовах поглиблення процесів монополізації пивоварної галузі.

Перелік посилань

1. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів [Текст]. – Київ, Центр навчальної літератури, 2006. – 488 с.
 2. Економіка підприємства: Підручник [Текст]/ За заг. ред. С.Ф. Покропивного. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: КНЕУ, 2000. – 528 с., іл.
 3. [Електрон, ресурс]. - Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/> <http://www.ukrstat.gov.ua>
<http://www.minagro.gov.ua/>
-

Ткаченко Т.П.

к.е.н., доцент НТУУ «КПІ»

Пилипчик Д.С.

студент ФММ, НТУУ «КПІ»

ОСНОВНІ АСПЕКТИ СИСТЕМИ “БЕРЕЖЛИВОГО ВИРОБНИЦТВА”

В даній статті розглядається основні аспекти концепції “Бережливого виробництва”. Здійснюється аналіз можливостей функціонування її на підприємстві. Аналізуються основні (типові) витрати виробництва, які оптимізуються завдяки даній концепції. Пропонується алгоритм впровадження “Бережливого виробництва”.

In this article examined basic aspects of conception of the “Lean Production”. The analysis of possibilities of functioning of it is carried out on an enterprise. The basic charges of production, which are optimized to due to this conception, are analyzed. The algorithm of introduction of the “Lean Production”.

Ключові слова: бережливе виробництво, концепція, оптимізація, вдосконалення, споживча якість.

Вступ. Конкурентна перевага українських підприємств може бути забезпечена тільки високою якістю та низькими витратами. Підвищення конкурентоспроможності підприємства актуально в будь-який час. Виходячи з проблематики функціонування українських підприємств, фахівці в галузі менеджменту якості вважають, що освоєння концепції бережливого виробництва та застосування її методів є надзвичайно важливим фактором для покращення діяльності всіх ланок виробничої системи. Даною проблематикою